

І.І. КУЗЬМШИНА, В.П. ВОЙТЮК, Л.О. КОЦУН
Волинський національний університет імені Лесі Українки
вул. Потапова, 9, м. Луцьк, 43021, Україна
irikuzb1@ukr.net

ЗНАХІДКА *PHYTEUMA ORBICULARE* L. (*SAMPANULACEAE*) НА ВОЛИНСЬКІЙ ВИСОЧИНІ

Ключові слова: *Phyteuma orbiculare*, локалітет, Волинська височина

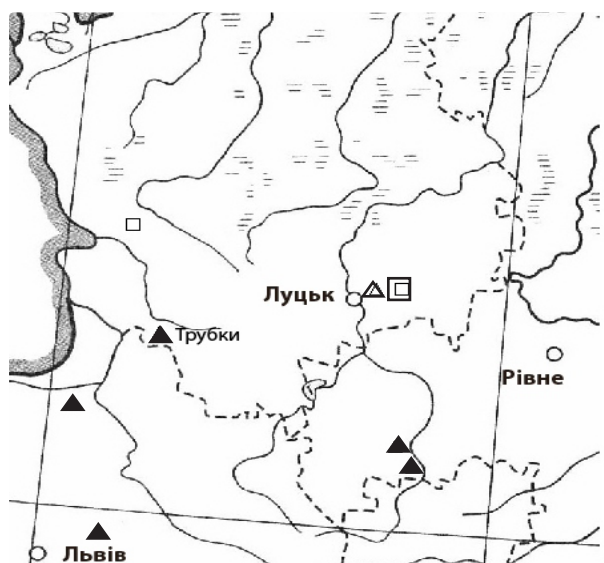
Phyteuma orbiculare L. (*Ph. fistulosum* Rchb., *Ph. cordifolium* Vill., *Ph. tenerum* Rich. Schulz subsp. *anglicum* Rich. Schulz)—фітеума куляста—субсередземноморсько-субатлантичний середньоєвропейський вид, поширений на субальпійських луках, скелях, лісових галявинах, схилах, на карбонатних породах у горах в угрупованні класу *Elymo-Seslerietea* Br.-Bl. та зрідка — на луках рівнин [3—5]. У флорі сусідньої Білорусі відсутній [6], у Польщі росте доволі рідко — у Карпатах, Судетах [7, 8].

У «Флорі УРСР» [1] подаються найближчі рівнинні місцезнаходження виду — Рівненська обл., Соснівський р-н, Гранне (Барбарич!), Вербський р-н, Сенча (Котов!); Волинська обл., м. Володимир-Волинський (!). У фондах Волинського краєзнавчого музею виявлено гербарні зразки виду (27.V.1937, Маско, 502/1-502/4, *LUM*) [2], зібрані польським ботаніком, засновником музею С. Мацком на луці в околицях с. Жабка Ківерцівського р-ну Волинської обл. У гербарних фондах Державного природознавчого музею НАН України (м. Львів) зберігаються зразки, зібрані канд. біол. наук, науковим співробітником музею О.Т. Кузяріним у Львівській обл. — південна околиця с. Полоничі Буського р-ну, берег р. Полтва, на торфовій луці (05.06.1997, О.Т. Кузярін, *LWS*) та за три км на південний схід від с. Куличків Сокальського р-ну, на лівому березі р. Болотня, у меліоративному каналі, розсіяно у невеликій кількості (10.06.2004, О.Т. Кузярін, *LWS*). У гербарії Рівненського

© І.І. КУЗЬМШИНА,
В.П. ВОЙТЮК,
Л.О. КОЦУН, 2011

краєзнавчого музею містяться збори Г. Антонової з Дубнівського р-ну Рівненської обл. — підсушене болото в окол. с. Турковичі (21.06.1990, Г. Антонова); лука в заплаві р. Зелений струмок в окол. с. Тур'я (30.05.1989, Г. Антонова, О. Сауш). У гербарних колекціях інших установ (*KW*, *LW*, *LWKS*, *LUU*) зразків із північного заходу України не виявлено. Нами не підтверджені місцезнаходження в околицях м. Володимира-Волинського та с. Жабки.

Phyteuma orbiculare знайдене авторами разом із Н. Романюк 11 червня 2008 р. у східній околиці с. Трубки Іваничівського р-ну Волинської обл. (рисунок) неподалік автостради «Горохів — Іваничі», в стадії плодоношення у складі болотистих лук союзу *Calthion palustris* класу *Molinio—Arrhenatheretea* та евтрофних трав'яно-мохових боліт порядку *Caricetalia davallianae* класу *Scheuchzerio—Caricetes nigree*.

Місцезнаходження *Phyteuma orbiculare* L. на північному заході України
Location of *Phyteuma orbiculare* L. in northwestern Ukraine

- ▲ за гербарними зразками
herbarium specimens
- за літературними джерелами
according to the literature records
- ▲ ■ існуючі existing
- △ □ не підтверджені
unconfirmed

Повторні дослідження проведені 20 травня 2011 р. І. Кузьмішиною, О. Кузярним, В. Войтюком, під час яких було виявлено локалітети рідкісних видів рослин, занесених до «Червоної книги України» [6] (*Carex davalliana* Smith, *C. umbrosa* Host, *Schoenus ferrugineus* L., *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó, *D. majalis* (Rchb.) P.F. Hunt et Summerhayes, а також два рідкісних рослинних угруповання (*Caricetum davallianae* і *Schoenetum ferruginei*).

Гербарні зразки *Ph. orbiculare* зберігаються у гербарії кафедри ботаніки і садово-паркового господарства Волинського національного університету імені Лесі Українки (*LUU*); дуплетні гербарні збори передані до Національного гербарію України (*KW*). До державного управління охорони навколишнього середовища у Волинській обл. надіслано лист із проханням розглянути обґрунтування для створення ландшафтної заказника місцевого значення «Фітеума».

1. Вісюліна О.Д. Рід Фітеума — *Phyteuma* L. // Флора УРСР. — К.: Наук. думка, 1961. — Т. 10. — С. 442—444.
2. Олешко В.В., Савчук Л.А., Андреева Т.П. Каталог гербарію Стефана Мацка та Йозефа Панека. — Луцьк, 2005. — С. 403—404.
3. Соломаха В. А. Синтаксономія рослинності України. Третє наближення. — К.: Фітосоціоцентр, 2008. — С. 29.
4. Федоров Ан. А. *Ph. orbiculare* L. — кольник округлый // Флора СССР / Под ред. Б.К. Шишкина, Е.Г. Боброва. — М.; Л.: Наука, Ленингр. отд-е, 1957. — Т. 24. — С. 292—394.
5. Федоров Ан. А. *Ph. orbiculare* L. — кольник округлый // Флора Европ. части СССР / Под ред. Ан. А. Федорова. — Л.: Наука, Ленингр. отд-е, 1978. — Т. 3. — С. 236.
6. Червона книга України. Рослинний світ / За ред. Я.П. Дідуха — К.: Глобал-консалтинг, 2009.— 900 с.
7. *Phyteuma*. <http://hbc.bas-net.by/plantae/aboutras.php?sort=3&aaafam=Campanulaceae&gen=Phyteuma> (18.03.2011).
8. *Zerwa kulista*. http://pl.wikipedia.org/wiki/Zerwa_kulista (18.03.2011).

Рекомендує до друку
М.М. Федорончук

Надійшла 18.07.2011

И.И. Кузьмишина, В.П. Войтюк, Л.А. Коцун

Волынский национальный университет имени Леси Украинки, г. Луцк

НАХОДКА *PHYTEUMA ORBICULARE* L. (*CAMPANULACEAE*) НА ВОЛЫНСКОЙ ВОЗВЫШЕННОСТИ

Сообщается о находке *Phyteuma orbiculare* L. в окрестностях с. Трубки Иваничивского р-на Волынской обл., сведения о произрастании которой на территории западной части Волынской возвышенности в последнее время отсутствуют. Обосновано предложение о создании ландшафтного заказника местного значения.

К л ю ч е в ы е с л о в а: *Phyteuma orbiculare*, локалитет, Волынская возвышенность.

I.I. Kuzmishyna, V.P. Vojtyuk, L.O. Kotcun

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

THE FIND OF *PHYTEUMA ORBICULARE* L. (*CAMPANULACEAE*) ON THE VOLYN UPLAND

Phyteuma orbiculare L. was found near Trubky village, Ivanichiv District of Volyn Region. The species has not been recently recorded in the western part of the Volyn Upland. Establishing a Landscape Reserve of local importance is therefore proposed.

Key words: *Phyteuma orbiculare*, locality, Volyn Upland.